KILKA SŁÓW O DOJRZAŁOŚCI SZKOLNEJ

Czym jest "dojrzałość szkolna"?

W "Słowniku Pedagogicznym" PWN można się spotkać z taką oto definicją *dojrzałości szkolnej*: "dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych w klasie I".

Dojrzałość emocjonalno - społeczna

Zdaniem wielu psychologów powodzenie szkolne dzieci sześcioletnich zależy przede wszystkim od ich **dojrzałości emocjonalno - społecznej.**

Decyduje ona o:

- zdolności dziecka do panowania nad sobą i swoimi afektami,
- wytrwałości w działaniu oraz harmonijnym współdziałaniu z rówieśnikami w zabawie i w nauce,
- umiejętności podporządkowania się przepisom szkolnym.

Dobrą dojrzałość emocjonalno - społeczną do nauki szkolnej przejawia każde dziecko, gdy jest w znacznym stopniu samodzielne i ma motywację do wykonywania zadań, łatwo i chętnie nawiązuje kontakty i posiada stosowną umiejętność współpracy i współdziałania z kolegami i nauczycielem, posiada umiejętność podporządkowania się wymaganiom dyscypliny szkolnej, jest obowiązkowe i wytrwałe.

Stabilność emocjonalna dziecka jest ważniejszym elementem gotowości szkolnej niż umiejętność czytania,pisania, liczenia i zapamiętywania.

Ważne, aby dziecko, które kończy przedszkole cechowało się takim stanem równowagi nerwowej (umiejętność panowania nad sobą), która umożliwia panowanie nad własnymi reakcjami emocjonalnymi, a także radzenie sobie z emocjami w sytuacjach trudnych.

Dojrzałość intelektualna

Dojrzałość intelektualna to taki poziom rozwoju funkcji poznawczych, który umożliwia dziecku osiąganie dobrych wyników w nauce szkolnej.

Chodzi tu o umiejętność spostrzegania i różnicowania spostrzeżeń, a także o dostatecznie wykształcony poziom wyobraźni i uwagi dowolnej, o zdolność do intencjonalnego zapamiętywania i odtwarzania podawanych treści oraz zdolność do myślenia przyczynowo-skutkowego i wnioskowania.

Dziecko dojrzałe intelektualnie:

- jest aktywne poznawczo
- chce się uczyć
- interesuje się czytaniem i pisaniem
- dobrze orientuje się w najbliższym otoczeniu i środowisku, w którym żyje
- potrafi uważnie i ze zrozumieniem słuchać tego, co mówi dorosły (nauczyciel) - rozumie i spełnia jego polecenia
- swobodnie i w sposób zrozumiały wypowiada się , opowiada, wyraża własne sądy, poprawnie wyciąga wnioski oraz umiejętnie stawia pytania

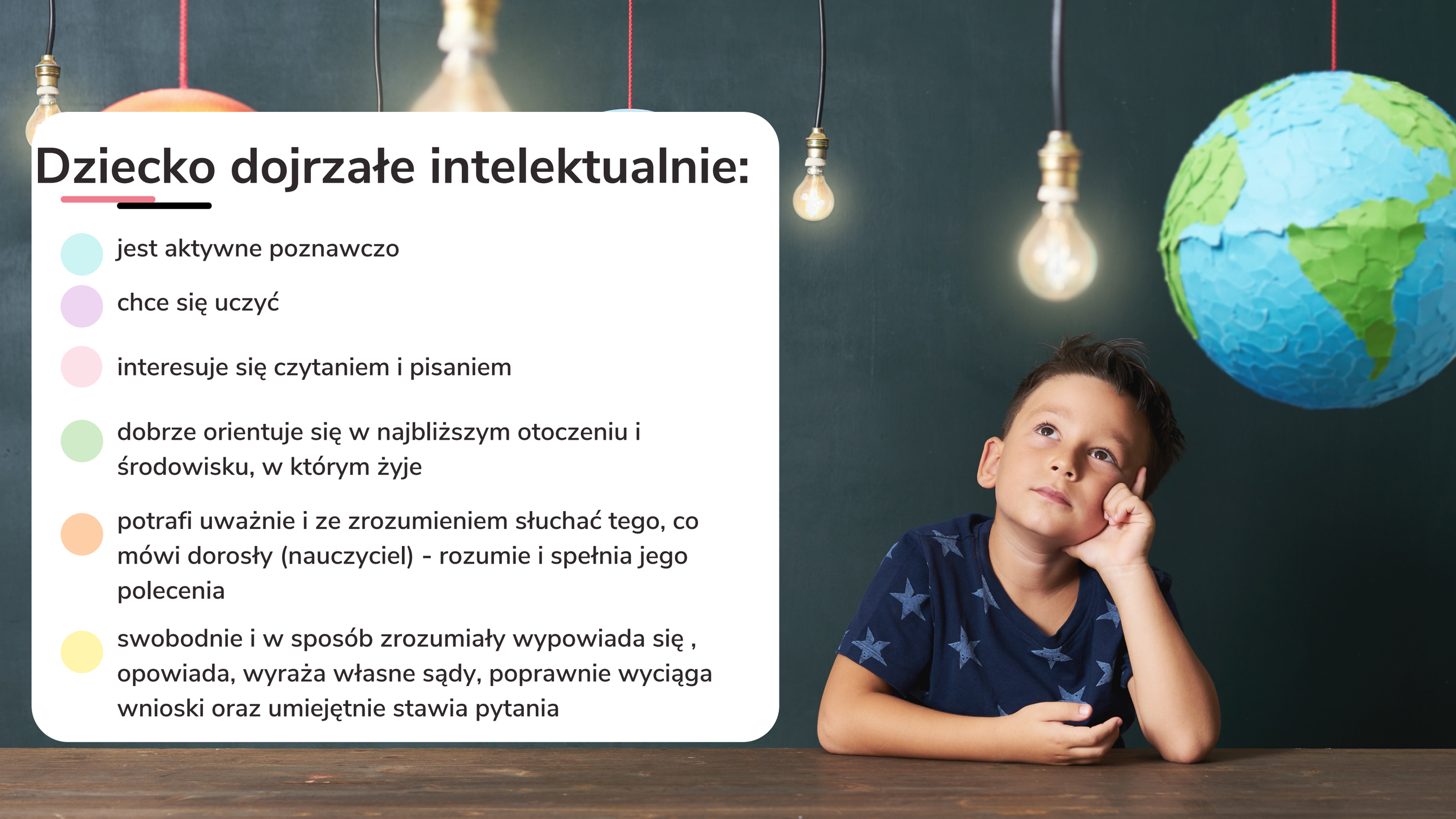

Niezwykle istotnym aspektem dojrzałości szkolnej jest rozwój mowy. Dziecko powinno posługiwać się mową wiązaną, to znaczy dysponować odpowiednim zasobem słów i pojęć oraz mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym i gramatycznym. Umiejętności te są niezbędne do formułowania komunikatów w taki sposób, aby mogło być ono zrozumiane.

Ważne jest także, by dziecko posiadało odpowiedni poziom rozumienia mowy, który pozwoli mu odbierać i właściwie interpretować komunikaty wysyłane przez innych.

Dojrzałość fizyczna

Dojrzałość fizyczną wykazuje każde dziecko, gdy:

- ma prawidłowe i stosowne do wieku ukształtowanie kośćca i mięśni (prawidłową budowę ciała, bez zbytniego przerostu tkanki tłuszczowej, prawidłową postawę, odpowiedni do wieku wzrost i ciężar ciała);
- ma prawidłowo zbudowane i dobrze funkcjonujące narządy wewnętrzne, a także sprawny układ nerwowy.

Te wszystkie prawidłowo zbudowane i sprawnie funkcjonujące narządy zapewniają dziecku odpowiednią odporność na wysiłek fizyczny, a także dobrą sprawność ruchową we wszystkich zakresach motoryki dużej i małej (sprawności manualnej).

Bardzo istotny dla bezproblemowego rozpoczynania nauki szkolnej jest prawidłowy rozwój ruchowy dziecka, który jest w znacznym stopniu uzależniony właśnie od prawidłowego rozwoju fizycznego.

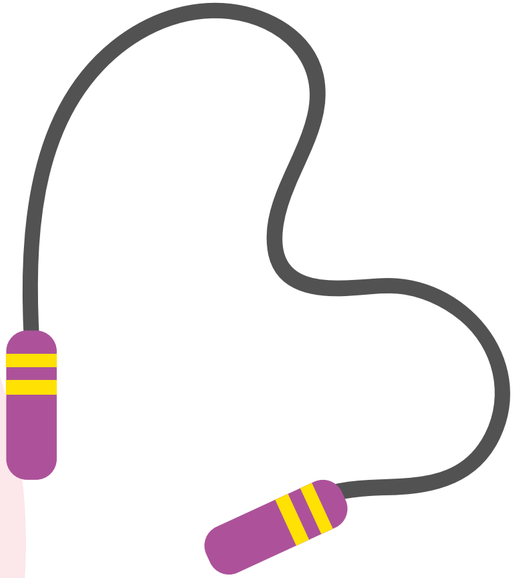

Aktywność ruchową zalicza się do głównych stymulatorów rozwoju. Dzięki ruchowi połączonemu z odpowiednim do wieku wysiłkiem fizycznym, dziecko może wzrastać i rozwijać się harmonijnie.

Dziecko dojrzałe fizycznie cechuje ogólnie dobry stan zdrowia, stosowna do wieku odporność na choroby i zmęczenie oraz zachowana równowaga nerwowa, jako warunek zdrowia psychicznego. Gdy wyżej wymienione narządy i organy funkcjonują właściwie, ogólna sprawność ruchowa dziecka w wieku sześciu lat jest już zasadniczo ukształtowana.

Od szóstego roku życia większość dzieci:

- potrafi już skakać przez skakankę, jeździć na wrotkach i na rowerze,
- wykazuje pełną automatyzację większości czynności samoobsługowych, tj. mycie, czesanie, ubieranie się, jedzenie,
- posługuje się ruchami celowymi, skoordynowanymi, dostosowanymi do rodzaju czynności,
- potrafi wykonywać złożone zadania, zachowujac właściwą szybkość i precyzję ruchów,
- ma wykształconą orientację przestrzenną (w odniesieniu do położenia i schematu własnego ciała),
- prawidłowo trzyma ołówek i inne przedmioty, np. nożyczki,
- utrzymuje przez dłuższy czas równowagę, gdy stoi na jednej nodze, skacze na jednej nodze,
- rzuca i łapie piłkę, zaciąga i rozpina suwak, zapina kurtkę na guziki czy rzepy, sznuruje buty,

Jak wspierać swoje dziecko w zakresie osiągnięcia gotowości szkolnej?

List sześciolatka skierowany do rodziców

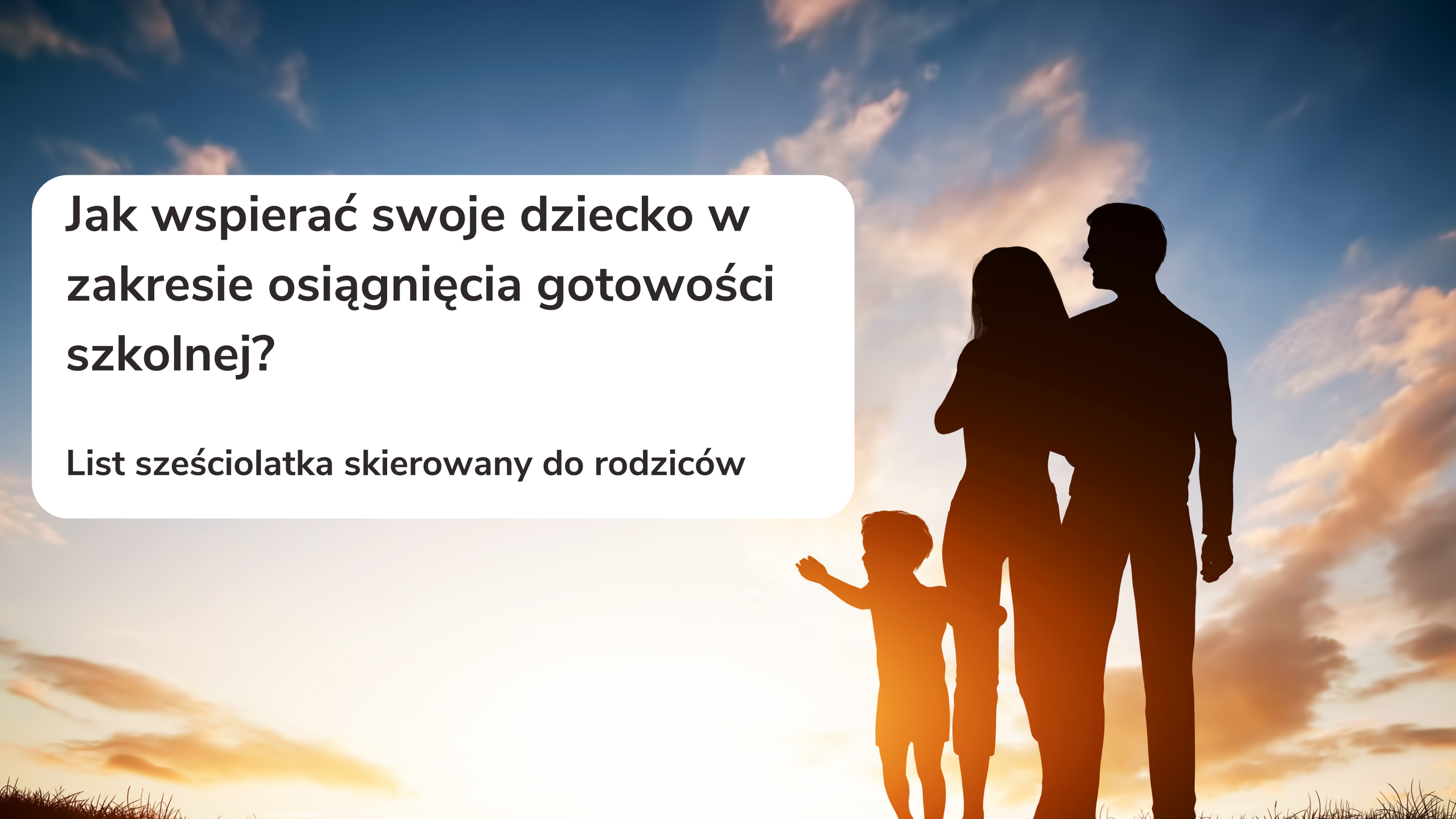

Mamo! Tato!

Niedługo zostanę uczniem! Już nie mogę się doczekać! Sporo potrafię, ale wiele jeszcze muszę się nauczyć; pomóżcie mi, proszę, w przygotowaniu się do tego ważnego momentu.

Bawcie się ze mną, świadomie wspierając moje umiejętności w zakresie syntezy i analizy słuchowej i wzrokowej, niezbędne w czasie nauki pisania i czytania:

- szukajmy wyrazów kończących się i zaczynających na daną literę;
- rozpoznawajmy głosy z otoczenia;
- wyszukujmy szczegóły, którymi różnią się obrazki;
- wskazujmy identyczne przedmioty lub te, które nie pasują do pozostałych;
- kolorujmy razem według kodu lub dorysowujmy w kratkach brakującą połowę rysunku, rozwiązujmy labirynty;
- układajmy puzzle.

Wspierajcie mnie w zakresie rozumienia relacji przestrzennych typu: „nad”, „pod”, „przed”, „za” oraz odróżnianiu lewej i prawej strony:

- wspólnie układajmy historyjki obrazkowe oraz kompozycje z klocków, figur geometrycznych, patyczków;
- rysujmy według instrukcji słownej;
- w czasie porządkowania pokoju poproście, bym położył misia na górnej półce, a kiedy będę nakrywał do stołu, sprawdźcie, czy nóż i łyżka leżą po właściwej stronie;
- gdy będę miał kłopot z ustaleniem lewej i prawej strony, poskaczcie ze mną chwilę, a potem razem poszukajmy serca; gdy już ustalę, po której stronie bije, zaznaczmy tę stronę, np; zakładając frotkę na rękę;
- bawcie się ze mną w poszukiwaczy; ukryjcie coś, co mam odnaleźć, a potem dawajcie mi wskazówki – „…dwa kroki w lewo, trzy do przodu, jeden w prawo”.

Bardzo chcę nauczyć się pisać, a Wy możecie mi pomóc w przygotowaniu się do nabycie tej umiejętności:

- zwracajcie uwagę na to, jak trzymam kredki i ołówek; powinienem posługiwać się trzema palcami: kciukiem, środkowym, wskazującym;
- inspirujcie mnie do podejmowania różnorodnych formy aktywności plastycznej: malowania palcami, nawlekania koralików; przekładnia sznurków przez dziurki; lepienia z ciastoliny, plasteliny, masy solnej; rysowania; tworzenia wycinanek i wydzieranek; kalkowania, stemplowania.

Wspomagajcie mnie w procesie samodzielnego rozwiązywania problemów, szukaniu rozwiązań i planowaniu kolejnych działań;

- nie podawajcie gotowych rozwiązań; pytajcie, co moim zdaniem, powinienem zrobić w danej sytuacji;

- zadawajcie mi zagadki; mogą być przeczytane z książek lub wymyślone przez Was; w czasie spaceru możemy bawić się w „rzecz, którą masz na myśli”; jeśli powiesz mi, że „...ta rzecz jest niedaleko, jest brązowa i służy do odpoczynku w parku” – będę wiedział, że to ławka; potem ja zadam Wam zagadkę i zobaczę, czy sobie poradzicie z rozwiązaniem;

- grajcie ze mną w gry polegające na zapamiętaniu układu przedmiotów i określeniu, co się zmieniło, np; w czasie robienia zakupów poproście, żebym zamknął oczy, dołóżcie kolejną rzecz do koszyka, a ja odgadnę, co to.

Nie zapominajcie o umiejętnościach komunikacyjnych, koniecznych do osiągnięcia sukcesu w szkole:

- rozmawiajcie ze mną codziennie; pytajcie o moje uczucia, zainteresowania, o to jak minął dzień w przedszkolu;
- zachęcajcie do opowiadania; słuchajcie uważnie tego, co mam Wam do powiedzenia;
- korygujcie moje błędy;
- codziennie mi czytajcie.

Zwróćcie uwagę czy:

- chętnie uczestniczę w zabawach i grach ruchowych;
- potrafię jeździć na rowerze, łyżwach, rolkach; jestem w stanie zachować określoną pozycję ciała przez jakiś czas (spokojnie stać, siedzieć);
- potrafię się samodzielnie ubrać, zjeść posiłek, korzystać z toalety;
- dobrze widzę i słyszę;
- męczę się szybciej niż moi rówieśnicy;
- prawidłowo wymawiam wszystkie głoski.

Pomóżcie mi dojrzale, adekwatnie do sytuacji reagować na sukcesy i porażki oraz zrozumieć w pewnym zakresie znaczenie obowiązku i odpowiedzialności za siebie;

- grajcie ze mną w gry planszowe typu „Chińczyk”; ważne jest przestrzeganie zasad gry i Wasza reakcja na moje zachowanie w przypadku porażki; pozostawcie mi czas na uspokojenie się, a następnie zaproponujcie kolejną partię; pokażcie mi, w jaki sposób Wy radzicie sobie z niepowodzeniem; przegrywając, nazywajcie uczucia: „Złości mnie, że przegrałem, ale gratuluję Ci wygranej”, „...może następnym razem pójdzie mi lepiej”, „Szkoda, że nie wygrałem, ale i tak dobrze się bawiłem”;

- nauczcie mnie technik „samouspokajania”, np; poprzez powtarzanie w przypadku porażki mantry typu: „Najważniejsze, że się starasz; nic nie szkodzi, jeśli Ci nie wychodzi, przecież się dopiero uczysz”;

- powierzajcie mi obowiązki i odpowiedzialne zadania, oczywiście, na miarę moich możliwości, np; podlewanie kwiatów, pakowanie plecaka do przedszkola czy nakrywanie do stołu; każde wykonane zadanie nagradzajcie pochwałą.

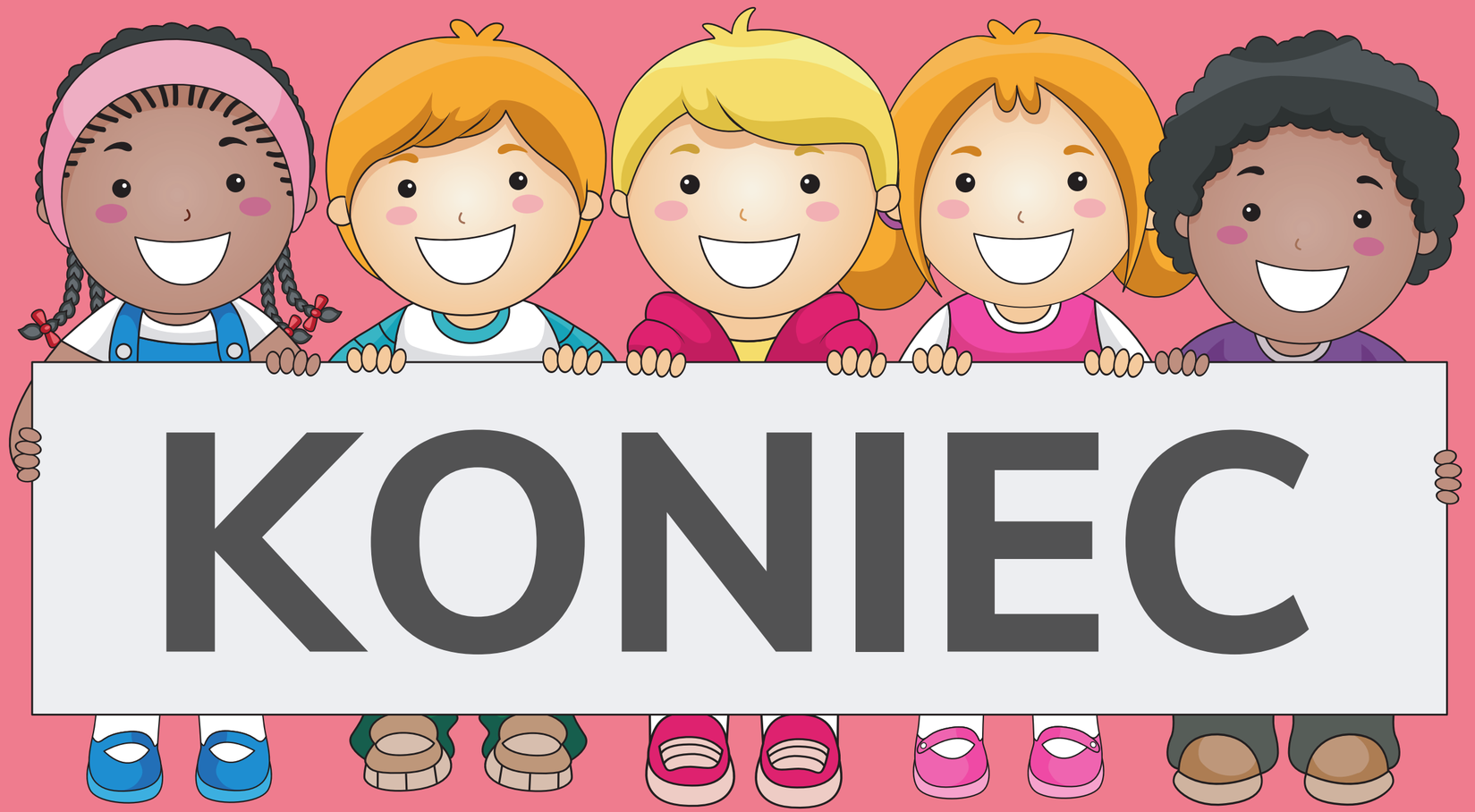

Opracowały:
Kamila Cieśla
Klaudia Winsztal